

Pyhä-Luoston matkailutulo 27 miljoonaa euroa

Pasi Satokangas, YTM, projektisuunnittelija, Vastuulliset palvelut, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: matkailu, Pyhä-Luoston kansallispuisto, taloudelliset vaikutukset, työllisyys

Alueella on kehitetty ja mitattu matkailua jo pitkään

Lapin ammattikorkeakoulun toteuttaman selvityksen mukaan Pyhä-Luoston kansallispuiston alueen yrityksissä muodostui noin 27 miljoonan euron välitön matkailutulo vuonna 2017. Välitön matkailutyöllisyys oli vastaavana aikana 235 henkilötyövuotta.

Kemijärven, Pelkosenniemen ja Sodankylän kuntien alueille sijoittuva Pyhä-Luoston kansallispuisto perustettiin vuonna 2005. Puistolla on kuitenkin paljon pitemmät juuret. Luoston ja Pyhän kansallispuistoa ehdotettiin perustettavaksi jo vuonna 1910. Puisto kuitenkin toteutui aluksi Pyhän osalta vuonna 1938. Pyhätunturin kansallispuiston perustamisen myötä alueella harjoitetun metsätalouden tilalle alkoi kasvaa matkailuelinkeino. Lähes seitsemänkymmentä vuotta myöhemmin puisto laajeni käsittämään myös Luoston alueen. (Metsähallitus 2019.) Matkailuelinkeinon kasvun myötä heräsi myös kiinnostus matkailun taloudellisten vaikutusten mittaamiseen.

Seurantajärjestelmälle pohja vuonna 2013

Lapin yliopisto julkaisi vuonna 2013 selvityksen matkailun talousvaikutuksista Pyhä-Luostolla. Yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa laaditun selvityksen tarkasteluvuosi oli 2011. (Isola 2013.) Pyhä-Luoston matkailu ry sekä alueen kunnat tilasivat vuonna 2019 Lapin ammattikorkeakoululta (Lapin amk) / Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutilta (MTI) päivityksen aiemmasta selvityksestä. Lapin yliopiston tuottamassa selvityksessä oli muodostettu talousvaikutusten seurantajärjestelmä, jota hyödynnettiin vuonna 2019 toteutetussa päivityksessä.

Nyt julkaistu selvitys perustuu niin sanottuun tulomenetelmään, joka tarkoittaa käytännössä alueen yrityksiin kohdistuvien tulovaikutusten mittaamista. Selvitys on rajattu

maantieteellisesti postinumeroalueille 98360 Vuostimo, 98500 Pelkosenniemi, 98350 Pyhätunturi, 99540 Torvinen, 99550 Aska ja 99555 Luosto. Selvityksen perusaineistona on käytetty Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin tietoja. Rekisteri sisältää tiedot kaikista yrityksistä, yhteisöistä ja yksityisistä elinkeinonharjoittajista, jotka ovat arvonlisäverovelvollisia tai toimivat työnantajina (Tilastokeskus 2017). Perusaineistona käytettävät Tilastokeskuksen tiedot koskevat matkailutoimialojen kokonaisliikevaihtoa ja -työllisyyttä. Uusin mahdollinen tilastotieto oli käytettävissä vuodelta 2017, jota esitetyt tulokset koskevat. Tilastoaineiston ohella on sovellettu matkailun vaikutusten seurantajärjestelmässä muodostettuja tietoja muun muassa matkailun osuudesta toimialojen liikevaihdosta ja työllisyydestä. Nämä tiedot on kerätty aiemman selvityksen yhteydessä järjestetyssä yrityskyselyssä. Päivittäminen oli mahdollista toteuttaa kevyemmällä menettelyllä uusien tilastotietojen avulla.

Tilastokeskuksen yritysrekisteriin kuuluvat yritykset ja toimipaikat, jotka ovat tarkasteluvuonna toimineet yli puoli vuotta ja työllistäneet enemmän, kuin puoli henkilöä, tai joiden liikevaihto on ylittänyt määritellyn tilastorajan. Raja oli 11 376 euroa vuonna 2017. Vuodesta 2013 alkaen rekisteri sisältää myös taserajan 170 000 euroa ylittävät yritykset. (Tilastokeskus 2018a). Aiemmin käytössä ei siis ollut taserajan kriteeriä. Myös tietojen keräämisen tavat muuttuivat. Uudistusten myötä yritysten lukumäärät vuositilastoissa ovat kasvaneet erityisesti alkutuotannon alalla. Tilastointikäytäntöjen muutokset eivät todennäköisesti vaikuta ainakaan merkittävästi tämän selvityksen kohdetoimialoilla.

Tilastotietoa täydennettiin erilliskyselyillä

Selvityksen tietopohjana toimi siis Tilastokeskuksen yritysrekisterin aineisto. Yritysten toimipaikat on tilastoitu niiden maantieteellisen sijainnin perusteella. Joissakin tapauksissa tilastointi ei ole täysin kattavaa. Pyhä-Luoston edustajat kävivät läpi alueen tilastoituja toimipaikkoja kuvaavat listat ja totesivat paikallistuntemuksensa perusteella erityisesti Pyhän kohdalla puutteita. Tämän jälkeen puuttuvien toimipaikkojen tilastointitiedot tarkistettiin. Havaintona oli, että joissakin tapauksissa kohdealueella sijaitseva toimipaikka oli tilastoitu samaan yrityskehjään kuuluvan, mutta toisessa kunnassa sijaitsevan toimipaikan mukaan. Joissakin tapauksissa taas toimipaikan tilastoluokka ei sisältynyt selvityksen toimialaluokitukseen, vaikka kyseessä oli matkailuyritys. Puutteet korjattiin alueen edustajien avulla suoraan yrityksistä hankittuja tietoja käyttäen.

Matkailu tuo tuloa monille toimialoille

Selvitys käsitti tuloihin ja työllisyyteen kohdistuvat matkailun välittömät ja välilliset vaikutukset sekä johdannaisvaikutukset. Tässä artikkelissa esitellään välittömät tulo- ja työllisyysvaikutukset, jotka muodostuvat matkailijoita palvelevissa yrityksissä.

	Kokonaisliikevaihto	Matkailutulo
	€	€
Vähittäiskauppa ja liikenne	7 332 170	4 455 925
Majoitus- ja ravitsemispalvelut	14 473 203	13 129 301
Virkistys- ja muut palvelut	10 079 473	9 523 485
Yhteensä	31 884 846	27 108 711

Taulukko 1 Matkailun tulovaikutukset Pyhä-Luostolla vuonna 2017

Matkailun välittömät tulovaikutukset Pyhä-Luoston kansallispuiston alueella vuonna 2017 on esitetty kuvassa 1. Kolmen toimialan yhteenlaskettu kokonaisliikevaihto oli lähes 32 miljoonaa euroa. Toimialojen matkailutulo puolestaan oli noin 27 miljoonaa euroa. Suurin osa matkailutulosta muodostui majoitus- ja ravitsemispalveluiden toimialalla. On kuitenkin huomattava, että matkailu on kaikille toimialoille tärkeä tulojen tuoja. Perinteisillä matkailutoimialoilla – majoitus- ja ravitsemispalveluissa ja virkistys- sekä muissa palveluissa – liikevaihto muodostui lähes kokonaan matkailun ansiosta. (Satokangas 2019, 6.)

	2011	2017	Muutos
	€	€	€
Pyhä-Luosto	19 742 371	27 108 711	7 366 340

Taulukko 2 Matkailun tulovaikutusten muutos Pyhä-Luostolla välillä 2011–2017

Matkailun välittömät tulovaikutukset lisääntyivät kuvan 2 mukaan Pyhä-Luostolla vuosien 2011 ja 2017 välillä yli 7 miljoonaa euroa (Satokangas 2019, 14). Kuten taulukon 1 kohdalla, esitetyt tulokset kuvaavat Pyhän ja Luoston matkailukeskusten yhteenlaskettua vaikutusta. Matkailutulon ohella talousvaikutusten selvityksissä lasketaan yleensä myös erilaisia matkailutyöllisyyteen liittyviä vaikutuksia. Näistä keskeisin on matkailutyöllisyys, joka ilmaistaan usein henkilötyövuosina. Henkilötyövuosi tarkoittaa yhden täysiaikaisen henkilön vuodessa suorittamaa työpanosta.

	2011	2017	Muutos
	htv.	htv.	htv.
Pyhä-Luosto	173	165	-8
Vuokratyövoima		70	
Pyhä-Luosto			
Yhteensä	173	235	62

Taulukko 3 Matkailun työllisyysvaikutusten muutos Pyhä-Luostolla välillä 2011–2017

Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Pyhä-Luostolla on esitetty taulukossa 3. Mikäli tarkastellaan selvityksen toimialaluokituksen mukaista vaikutusta, työllisyys väheni hieman tarkasteluvälillä 2011-2017 (Satokangas 2019, 15). Matkailun talousvaikutusten selvittämisessä käytetty toimialaluokitus ei kuitenkaan sisällä tilastoluokkaa, johon kuuluvat vuokratyövoimaa välittävät yritykset. Pyhä-Luoston matkailun työllisyysvaikutusten selvitystä täydennettiin alueen edustajien toimesta yrityksistä hankkimilla, vuokratyövoiman käyttöä koskevilla tiedoilla (Visit Pyhä-Luosto 2019). Vuokratyövoiman osuus vuonna 2017 oli taulukon 3 mukaisesti 70 henkilötyövuotta. Vuokratyövoima huomioituna matkailijoita palvelevien yritysten työllisyysvaikutus on selvästi yli 200 henkilötyövuotta. (Satokangas 2019, 15; Visit Pyhä-Luosto 2019).

Seurantajärjestelmä mahdollistaa ketterän mittaamisen – huomio myös paikallispiirteisiin

Selvityksen tulosten perusteella matkailun merkitys Pyhä-Luoston alueella on kaikilla kohdetoimialoilla huomattava. Majoituksen, ravitsemisen, sekä huvi- ja virkistyspalveluiden

toimialoilla tulo muodostuu kokonaisuutta tarkastellen lähes kokonaan matkailun ansiosta. Toki myös paikalliskysyntää on jonkin verran. Vähittäiskaupat ja liikenne eivät kuulu perinteisesti matkailun ydintoimialoihin, mutta tulosten perusteella myös niiden tulosta yli puolet kertyy matkailusta.

Matkailun kehitys on ollut 2010-luvulla Lapissa huomattavaa, mistä kertovat osaltaan myös tämän selvityksen tulokset. Matkailun vaikutuksia on mahdollista mitata jatkossakin kehitetyn seurantajärjestelmän pohjalta. Nyt saatuja kokemuksia on syytä hyödyntää jatkossa tehtyjen päivitysten kohdalla. Tilastojen kattavuus on syytä tarkistaa, koska kohdealuetta kuvaavissa aineistoissa ilmeni suurehkoja puutteita. Yritysten tulisi huolehtia siitä, että tilastoihin ilmoitettavat tiedot vastaavat todellista tilannetta. Työllisyysvaikutuksia koskeva ongelma on vuokratyövoiman puuttuminen vakiintuneista toimialaluokituksista. Nyt suoritettuna kaltaista täydennystä on syytä harkita jo varsinaiseen selvitykseen sisältyväksi. Vakiintuneiden toimialaluokitusten ansiosta selvitysten tekeminen on suhteellisen nopeaa ja tulokset ovat vertailukelpoisia. Mainittuja täydennyksiä on kuitenkin syytä harkita juuri matkailukeskusten tyyppisten kohdealueiden tapauksissa. Mikäli pienellä kohdealueella tarkastelusta puuttuu esimerkiksi muutama toimipaikka, tämä saattaa vaikuttaa tuloksiin selvästi.

Kirjallisuus

Isola J. (2013) Erillisraportti: Pyhätunturin ja Luoston matkailun talousvaikutukset vuonna 2011. Lapin yliopisto, julkaisematon selvitysraportti.

Metsähallitus (2019) Pyhä-Luoston historia. Luettu 7.1.2020 osoitteesta:

<https://www.luontoon.fi/pyha-luosto/historia>

Satokangas P. (2019) Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Pyhä-Luostolla vuonna 2017.

Lapin ammattikorkeakoulu, julkaisematon selvitysraportti.

Tilastokeskus (2017). Tuotteet ja palvelut. Yritysrekisteri. Luettu 7.1.2020 osoitteesta:

<http://www.tilastokeskus.fi/tup/yritysrekisteri/index.html>

Tilastokeskus (2018a) Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilaston laatuseloste. Luettu 7.1.2020

osoitteesta: http://tilastokeskus.fi/til/yrti/2017/yrti_2017_2018-12-18_laa_001_fi.html

Tilastokeskus (2018b) Yritysrekisterin vuositilaston muutokset yritystilastouudistuksessa.

Sähköposti 3.9.2018 Kokkonen Virve – Satokangas Pasi.

Visit Pyhä-Luosto (2019) Yhteenveto Pyhä-Luosto -alueen tutkimuksista ja tilastoista, syksy 2019. Julkaisematon raportti.